

Introductie

In Nederland is een groot aantal meetinstrumenten voor beweegbaarheid en motorische ontwikkeling beschikbaar. De overheid adviseert de inzet van een gevalideerd meetinstrument voor motorische vaardigheden op gemeentelijk niveau (Nationaal Sportakkoord 2018). Deze handreiking heeft als doel om gemeenten¹ te ondersteunen in de te nemen stappen om een passend meetinstrument te kiezen.

In het rapport "Meetinstrumenten voor motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen. Inzet van motorische testen om kinderen in

Nederland beter te laten bewegen" van het Mulier Instituut zijn de verschillende meetinstrumenten geëvalueerd. In dit > rapport < wordt een overzicht gegeven van de in Nederland veel gebruikte meetinstrumenten voor motorische vaardigheden voor kinderen van 4 tot 12 jaar, geordend naar de doelstelling waarmee de meetinstrumenten kunnen worden ingezet.

Deze handreiking geeft een overzicht en biedt ondersteuning aan gemeenten om een passende keuze te maken².

Voor welk doel wordt het meetinstrument ingezet?

> MONITOREN <

Volgbaar maken van de ontwikkeling voor onderwijsdoeleinden.

> SCREENEN <

Identificeren van motorische achterstanden en/of talenten.

> BENCHMARKEN <

Groepen met elkaar vergelijken en daardoor inzichtelijk maken waar extra inzet nodig is (vakleerkrachten, buurtsportcoaches, etc.)

> EVALUEREN <

Inzichtelijk maken van effecten van programma's en interventies op de motorische vaardigheden.

Met welk meetinstrument kun je wat meten?

> MOTORISCHE TEST <

Doel van een motorische test is om de motorische vaardigheden van kinderen op één meetmoment vast te stellen. Je kunt op basis daarvan uitspraken doen over het resultaat van de beweging (het product) of over de beweging zelf (het proces).

[Voor een overzicht van alle motorische testen zie tabel 1](#)

> VOLGSYSTEEM <

Met een volgsysteem voor het bewegingsonderwijs wordt de motorische ontwikkeling van kinderen over een langere periode gevolgd. Je kunt hierna kwalitatief oordelen over de ontwikkeling in de motorische vaardigheden van een kind over een bepaalde tijdsperiode. [Voor een overzicht van alle volgsystemen zie tabel 1](#)

Hoe kan de gemeente een keuze maken tussen de meetinstrumenten?

Begin met het beantwoorden van deze drie belangrijke vragen:

1

Wat is het doel van de inzet van het meetinstrument (monitoren, screenen, benchmarken of evalueren)?

2

Zijn voldoende middelen en de bereidheid voorhanden om op basis van de verkregen testresultaten passende vervolgcacties uit te voeren?

3

Wat wordt er reeds binnen de gemeente gedaan wat betreft meten van motorische vaardigheden, worden motorische vaardigheden bijvoorbeeld door (een deel van de) scholen gemonitord?

1. Er is een soortgelijke handreiking beschikbaar voor scholen, klik [hier](#)

2. Als je als gemeente meer informatie of advies wilt ontvangen over het gebruik van een meetinstrument, neem dan contact op met de [KVLO Kenniscentrum Sport en Bewegen](#) of het [Mulier Instituut](#).

> WIL JE ALS GEMEENTE: <

* Tot de vakleerkrachten rekenen we ook groepsleerkrachten met de bevoegdheid om bewegingsonderwijs te geven aan alle leeftijdsgroepen in het primair onderwijs.

> WIL JE ALS GEMEENTE: <

> SCREENEN <

voor een overzicht van de geschiktheid van alle meetinstrumenten op het gebied van screenen, verwijzen wij naar > [Tabel 2](#) < in de bijlage.

Situatie 1:

Gemeenten met vakleerkrachten bewegingsonderwijs*

> Een volgsysteem <

Wat is belangrijk bij het maken van een keuze?

Het volgsysteem moet voldoende sensitief zijn om afwijkingen te kunnen detecteren. Idealiter verschaft het volgsysteem specifieke informatie over de aard van een achterstand of talent. Het is belangrijk dat leeftijds- en geslachtsspecifieke referentiewaarden beschikbaar zijn. Digitale systemen zorgen ervoor dat informatie makkelijker gedeeld kan worden. Afwijkende ontwikkelingen kunnen worden vastgelegd en besproken met interne begeleiders, collega's en/of ouders.

Voor- en nadelen van bestaande volgsystemen

Voor Novibols, VolgMij en VolgWijzer! zijn geen wetenschappelijke onderbouwing of referentiewaarden beschikbaar. Niettemin zijn deze meetinstrumenten geschikt voor screenen als ze door een vakleerkracht bewegingsonderwijs worden gebruikt. Een vakleerkracht bewegingsonderwijs heeft voldoende vakinhoudelijke kennis om met een volgsysteem voor het bewegingsonderwijs aan te kunnen geven of een kind motorisch achter- of voorloopt.

Situatie 2:

Gemeenten zonder vakleerkrachten bewegingsonderwijs*

> Een motorische test <

Wat is belangrijk bij het maken van een keuze?

Een motorische test moet voldoende sensitief zijn om afwijkingen te kunnen detecteren. Idealiter verschaft de test specifieke informatie over de aard van een achterstand of talent. Het is belangrijk dat leeftijds- en geslachtsspecifieke referentiewaarden beschikbaar zijn. Daarnaast dienen de testinstructies eenduidig te zijn omdat de testen vaak niet voor vakleerkrachten worden afgenomen. Ten slotte is het belangrijk een adequaat handelingsperspectief aan de testresultaten te koppelen zodat een kind niet onnodig aan een (meerdere) testprocedure(s) wordt onderworpen.

Voor- en nadelen van bestaande motorische testen

Het Movement ABC geeft de meest specifieke informatie over de aard van een motorische achterstand. Maar omdat het één-op-één moet worden afgenomen is het niet praktisch om in de onderwijssetting uitgevoerd te worden. Beweeg ABC kan in of buiten de onderwijssetting worden afgenomen en screent voor motorische achterstanden bij kinderen in groep 1 en 2. De BLOC-test, KTK, 4 S-en test, MOBAK en MQ scan screenen voor zowel motorische achterstanden als talenten voor alle leeftijdsgroepen op de basisschool.

* Tot de vakleerkrachten rekenen we ook groepsleerkrachten met de bevoegdheid om bewegingsonderwijs te geven aan alle leeftijdsgroepen in het primair onderwijs.

> WIL JE ALS GEMEENTE: <

> BENCHMARKEN <

Wat is benchmarken?

Door kinderen van verschillende scholen te vergelijken, krijgt de gemeente zicht op de relatieve zorgbehoefte. Om goed te kunnen benchmarken, is het van belang dat de beweegvaardigheden van kinderen op vergelijkbare wijze worden gemeten.

Wat voor soort meetinstrument

De gemeente kan voor een volgsysteem kiezen als er op alle scholen vakleerkrachten bewegingsonderwijs in dienst zijn. Indien er niet overal vakleerkrachten bewegingsonderwijs in dienst zijn, dan kan een motorische test gebruikt worden om te benchmarken. Hiervoor zijn verschillende tests in enige mate geschikt (de MQ scan, BLOC-test, 4 S-en test, Beweeg ABC).

Criteria om goed te kunnen benchmarken

Het is van belang om in overleg met de scholen een beslissing te nemen over het meetinstrument en het vervolg. Wanneer er wordt gekozen om te benchmarken, moet het handelingsperspectief dat aan een uitslag wordt gekoppeld voor alle betrokkenen helder zijn.

> EVALUEREN <

Gemeenten die de behoefte hebben om de effecten van beweegprogramma's te meten of gemeentelijke maatregelen te evalueren, dienen de gekozen meetinstrumenten minimaal op twee momenten in te zetten. In het geval van een beweegprogramma is dit voor de start van het programma en na afloop daarvan. Voor een goede evaluatie moet er ook vergeleken worden op inzet met en zonder programma/maatregelen, bijvoorbeeld een wijk waar een beweegprogramma is ingezet, vergelijken met een wijk waar geen beweegprogramma is ingezet. Hiervoor dienen betrouwbare en valide volgsystemen of testen te worden ingezet, maar een expliciete aanbeveling voor een van de instrumenten is niet mogelijk. Geen van de volgsystemen en testen die onderzocht zijn, levert voldoende informatie om te kunnen evalueren vanwege onvoldoende wetenschappelijke onderbouwing.

Kortom

- > Het is nog niet mogelijk is om één landelijk toepasbaar instrument aan te bevelen. Reden hiervoor is dat bij alle meetinstrumenten kanttekeningen bij de bruikbaarheid en/of meeteigenschappen moeten worden gezet, mede afhankelijk van het doel van het meten van motorische vaardigheden. We raden gemeenten aan om gebruik te maken van de beslisboom om zo tot een beredeneerde keuze voor een meetinstrument te komen, op basis van doel, beschikbare middelen en eventueel al beschikbare kennis en ervaring met een bepaald meetinstrument.
- > Gemeenten dienen bij het maken van een keuze voor een meetinstrument rekening te houden met de nut en noodzaak van meervoudig testen. Goede communicatie met de scholen is noodzakelijk. Zo kunnen de middelen efficiënt worden ingezet en kan er aan de hand van een handelingsperspectief een weloverwogen beslissing gemaakt worden.

Tabel 1 Indeling meetinstrument naar categorie

Naam meetinstrument	Categorie meetinstrument	
	Motorische test	Volgsysteem voor het bewegingsonderwijs
Beweeg ABC	X	
BLOC-test	X	
KTK	X	
MOBAK	X	
Movement ABC	X	
MQ scan	X	
Novibols		X
SportKompas	X	
VolgMij		X
VolgWijzer!		X
4 S-en test (inclusief Stimuliz, Jump-in)	X	

Bron: Meten van motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen (Mulier Instituut, 2020).

Tabel 2 Geschiktheid van meetinstrumenten voor motorische vaardigheden om te monitoren en screenen³

	Beweeg ABC	BLOC-test	KTK	MOBAK	Movement ABC	MQ scan	Novibols	Sport-Kompas	VolgMij	Volg-Wijzer!	4 S- en test (inclusief Stimuliz, Jump-in)
Monitoren		+		+		+	++		++	++	+
Screenen	+	++	++	++	++	++	*		*	*	++

Bron: Meten van motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen (Mulier Instituut, 2020).

*Voor deze meetinstrumenten zijn geen wetenschappelijke onderbouwing of referentiewaarden beschikbaar. Niettemin kunnen deze meetinstrumenten geschikt zijn voor screenen als ze door een vakleerkracht bewegingsonderwijs worden gebruikt. Een vakleerkracht bewegingsonderwijs heeft voldoende vakinhoudelijke kennis om met een volgsysteem voor het bewegingsonderwijs aan te kunnen geven of een kind motorisch achter- of voorloopt.

3. Een markering met een kruisje geeft aan dat het desbetreffende meetsysteem geschikt is voor het vermelde doel. Een dubbel kruisje betekent dat het desbetreffende meetsysteem duidelijk meer dan de andere instrumenten geschikt is voor het vermelde doel. De meetinstrumenten zijn op basis van de uitkomsten van het beoordelingsformulier gescoord (Bijlage 1.1, 'Meetinstrumenten voor motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen' (Mulier Instituut, 2020))